

Strandvisserij in de kijker

Karen Rappé (Universiteit Gent)

Het strandvissen wordt al eeuwen beoefend langs de Vlaamse kust. Zeker in vroegere tijden was elke gevangen vis immers een welgekomen extra bron van eiwit. Tegenwoordig is de strandvisserij veeleer verworpen tot een vrijetijdsbesteding voor enkele honderden liefhebbers van de zilte buitenlucht. Af en toe ontstaat ook wel eens commotie rond deze recreatieve bedrijvigheid, bijvoorbeeld wanneer, zoals in 2006, het gebruik van warrelnetten in de strandvisserij gekoppeld wordt aan de verdrinking en sterfte van bruinvissen, onze kleinste dolfijnachtige. Dan lijkt het alsof het water even te diep is tussen de strandvisseren en zij die begaan zijn met of verantwoordelijkheid dragen naar de bescherming van zeezoogdieren...

In nogal wat discussies blijkt overigens al snel dat slechts weinig mensen kaas gegeten hebben van het reilen en zeilen in deze vorm van visserij. En zonder degelijke basisinformatie is een constructieve dialoog vaak ver te zoeken. Dit artikel wil dan ook in de eerste plaats de passieve strandvisserij zoals die vandaag beoefend wordt op het Vlaamse strand objectief duiden. Je leert er welke types netten in gebruik zijn, welke soorten vis worden bejaagd, welke reglementering er bestaat en waar je terecht kunt met bijkomende vragen. De actieve strandvisserij, zoals het kruien, garnaalvissen te paard of hengelen, komt niet aan bod in deze bijdrage.

Met welke vaste netten wordt de Vlaamse strandvisserij beoefend?

Het strandvissen met vaste netten is een passieve vorm van visserij. Er wordt immers geen directe actie vanwege de visser verwacht tijdens de vangst. Het net wordt uitgezet op het strand bij laagtij, het blijft een tijd staan en wordt bij het eerstvolgende laagtij geleegd. Drie types van strandnetten worden algemeen gebruikt: platte netten, fuikvormige netten en warrelnetten.

Platte netten, ook wel “tongnet”, “beuzenet” of “carrelet” genoemd, zijn enkelwandige (*), rechthoekige netten die horizontaal op het strand verankerd worden (zie foto). De visser graaft drie van de vier pezen (*) in en richt de vrije pees, die voorzien is van vlotters, naar het land. De vrije pees kan bij vloed een 40 cm boven de bodem getild worden. Vis die bij vloed het nat strand opzoekt komt bij afgaand tij in het net vast te zitten. Bij het leeghalen van het net vindt de visser de platvissen onder het net in het zand verborgen.

■ Zogenaamde ‘platte netten’ worden ingezet in de de strandvisserij. Deze enkelvoudige, rechthoekige netten worden horizontaal op het strand verankerd. Drie van de vier ‘pezen’ (zijlijnen van het net) worden daarbij ingegraven, de vierde pees die voorzien is van vlotters wordt naar het land gericht. De vis die bij vloed het strand opzoekt, komt bij afgaand tij vast te zitten in het net (KR)

■ Een tweede type net gebruikt in de strandvisserij zijn de fuikvormige netten. Deze worden evenwijdig met de waterlijn geplaatst met de netopening naar het zuidwesten gericht. Twee types zijn in gebruik: ‘ankerkuilen’ (links), waarbij het net bevestigd wordt met ankertjes, velgen of diep in het zand geslagen pinnen, en ‘kartenetten’ (rechts) die met behulp van metalen staven permanent opengehouden worden (KR)

Fuikvormige netten hebben een brede opening die uitloopt in een lange kuil die voorzien is van een keerkuil of keerwant (zie foto). De keerkuil verhindert de vis uit het net te ontsnappen. Strandfuiken hebben meestal een rechthoekige netopening waarvan de bovenpees voorzien is van vlotters. De fuiken worden evenwijdig met de waterlijn geplaatst met de netopening naar het zuidwesten gericht. Twee types van fuikvormige netten worden onderscheiden:

- De korren, fuiken of **ankerkuilen** zijn aan drie punten verankerd, twee vooraan en één aan de kuil. Het verankeren gebeurt aan de hand van ankertjes, velgen of diep in het zand geslagen pinnen.

* Enkelwandig net = een net bestaande uit één wand van netgaren.

Driewandig net = een net bestaande uit drie wanden netgaren.

Pees = een zijlijn van een net, al dan niet verstevigd. Een bovenpees kan voorzien zijn van vlotters om het net omhoog te houden, een onderpees kan verzwaard zijn met zinkers.

■ Naast platte netten, ankerkuilen en kartenetten wordt in de Vlaamse strandvisserij sinds kort ook gebruik gemaakt van warrelnetten. De naam verwijst naar de 'zak' die gevormd wordt door het centrale net, en waarin vissen kunnen verwarren (KR)

- Bij **kartenetten** daarentegen is het net bevestigd aan metalen staven, waardoor het net permanent opgehouden wordt. Voor één karte heeft men twee staven nodig. Meestal worden meerdere karten naast elkaar geplaatst waardoor men voor twee karten drie staven nodig heeft, etc.

Het warrelnet, "warnet", "kieuwnet" of ook wel "staande want" genoemd, is - in tegenstelling tot de vorige twee types - nog maar recent in gebruik bij strandvisserij.

Warrelnetten zijn enkelwandig (ook kieuwnetten genoemd) of driewandig (tré-mail: bestaat uit drie netstukken waarvan onder- en bovenkant samen bevestigd zijn op de onder- respectievelijk de bovenpees). De onderpees is voorzien van geïntegreerde loodblokjes en de bovenpees draagt vlotter. De buitenste netten hebben een grote maaswijdte, hiertussen zit het centrale net dat hoger is dan de buitenste netten en een kleine maaswijdte heeft. Het centrale net vormt een 'zak' waarin de vissen kunnen verwarren. Vandaar de naam warrelnet. Het net wordt steeds opgesteld evenwijdig aan de kust, is 50 tot 100 m lang en wordt verankerd met ankers, betonblokken, etc. Een ander type warrelnet is het Deense systeem. Hierbij zijn de onder- en bovenpees met elkaar verbonden door touwen die korter zijn dan het gestrekte net, waardoor zich eveneens een vangzak vormt.

Het probleem van de bijvangst van zoogdierachtigen stelt zich bij warrelnetten. Om de bijvangst van zeezoogdieren bij de professionele visserij met warrelnetten zoveel mogelijk te beperken heeft de Europese

■ Dé doelsoort van de strandvisserij is ontegensprekelijk de tong, die vooral in het voorjaar (maart-april) gevestigd wordt. Onze kust is immers een kraamkamer voor tong die in het voorjaar ondiepe, intertidale zones opzoekt om te paaien (MD)

Commissie verregaande maatregelen getroffen (zie artikel 'Commerciële kieuw- en warrelnetvisserij', Grote Rede 17, november 2006). Bijvangst bij recreatieve strandvisserij met warrelnetten vindt vooral plaats in het voorjaar (maart – april), wanneer bruinvissen tot zeer dicht bij het strand hun voedsel zoeken.

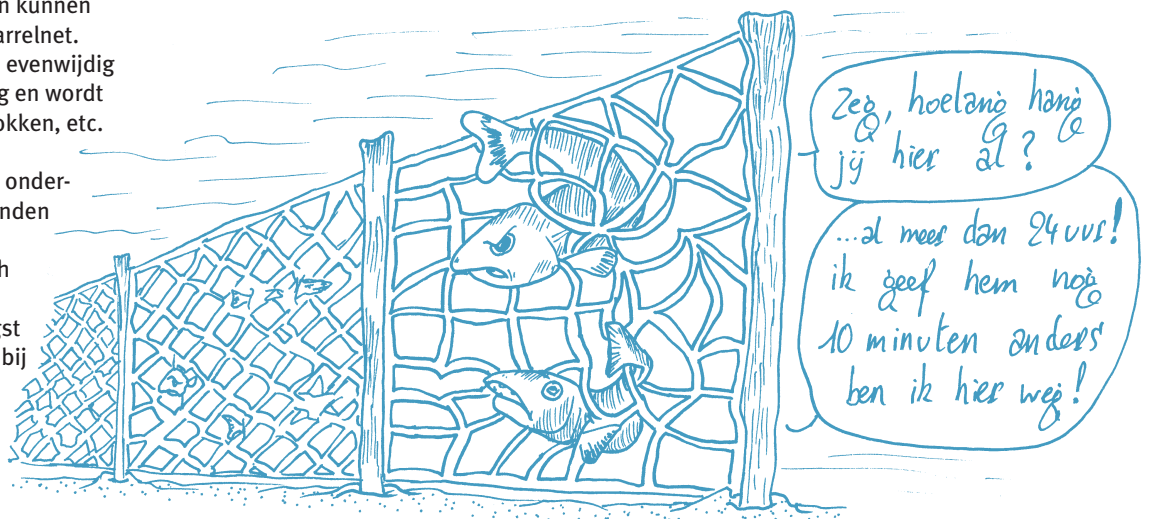
Welke vissoorten worden gevisserd?

Dé doelsoort van de strandvisserij is ontegensprekelijk de tong, die vooral in het voorjaar (maart-april) gevestigd wordt. Onze kust is immers een kraamkamer voor tong die in het voorjaar ondiepe, intertidale zones opzoekt om te paaien. In het najaar staat met name jonge kabeljauw op het verlanglijstje. Tarbot, griet, schol en zeebaars zijn eveneens gevestigde vissoorten. Verder behoren haring, makreel, harder,

wijting, fint en occasioneel een kleine haai tot de vangstmogelijkheden. De bijvangst bestaat vooral uit strand-, zwem- en noordzeekrabben, kwalen, inktvis etc.

Waar wordt de strandvisserij beoefend?

De strandvisserij wordt het meest intensief beoefend aan de westkust met een zeer hoge activiteit tussen Nieuwpoort en De Panne. In de andere kustgemeenten komt strandvisserij ook voor maar in een minder hoge dichtheid. Tussen Nieuwpoort en De Panne kun je op diverse plekken alle net-systemen samen aantreffen: een rij platte netten op het strand, met iets dichterbij de waterlijn een aantal fuiken of kartenetten en net aan de rand van de waterlijn warrelnetten.

Wat mag en wat mag niet in de strandvisserij?

Bij het totstandkomen van dit artikel vaardigde de Vlaamse overheid een aantal nieuwe bepalingen uit op het gebruik van warrelnetten. Hoe deze wijziging de inhoud en de effectieve uitvoering van het Kustreglement en de lokale politiereglementen zal beïnvloeden was bij het verschijnen van dit artikel nog niet gekend. Daarom is geopteerd om een overzicht te geven van de wetgeving anno 2006, gevolgd door een afzonderlijke nota over het nieuwe Ministerieel Besluit.

De wetgeving anno 2006: algemene bepalingen

Strandvisserij valt onder de noemer sportvisserij. De algemene regels voor de sportvisserij gelden dan ook voor de strandvisserij. In het Kustreglement (Koninklijk Besluit 04.08.81) wordt strandvisserij omschreven als "het uitzetten vanaf het strand van netten of lijnen met haken in een zone gelegen tussen de hoogwaterlijn en de denkbeeldige lijn 150 m zeewaarts gelegen van de laagwaterlijn".

Het recreatieve gebruik van warrelnetten bij strandvisserij is niet toegelaten beneden de laagwaterlijn (K.B. soortenbescherming, 21.12.2001). Daarenboven is het strandvissen met behulp van warrelnetten verboden in gebieden behorende tot een GEN (Grote Eenheden Natuur) of GENO (Grote Eenheden Natuur in Ontwikkeling) (Besluit Vlaamse Regering, 21.11.2003). In concreto betekent dit dat in de Vlaamse strand-natuurreservaten 'Baai van Heist' en de 'Ijzermonding' visserij op het strand verboden is (Decreet natuurbehoud).

Het Koninklijk Besluit van 12 april 2000 bepaalt dat de communautaire technische instandhoudingsmaatregelen die gelden voor de beroepsvisserij ook van toepassing zijn voor de strandvisserij. Dit om voldoende bescherming te verzekeren van de visbestanden in de getijdenzone. De reden hiervoor is dat bepaalde vormen van strandvisserij seizoensgewijs uitgroeiden tot activiteiten die niet meer enkel konden gekwalificeerd worden als tijdverdrijf en dat dit leidde tot concurrentievervalsing met de beroepsvisserij.

De strandvisserij is wettelijk omschreven als een vorm van recreatie. Dit betekent dat de vangsten niet in de handel mogen

gebracht worden en/of verkocht worden (K.B. 12.04.2000).

Bovendien moet er voldoende bescherming verzekerd worden voor de visbestanden in de getijdenzone. Deze bescherming omvat de technische bepalingen die beschreven worden in de EG-verordeningen voor de instandhouding van de visbestanden, via technische maatregelen voor de bescherming van jonge exemplaren van mariene organismen. Deze technische bepalingen betreffen de minimummaaswijdte van de netten en de minimumaanvoerlengte van de vis. Voor de strandvisserij geldt een minimum maaswijdte van 70 mm voor de ankerkuilen en voor de platte ingegraven netten. Deze netten mogen geen netdelen bevatten met kleinere maaswijdte. Voor de tongvisserij met warrelnetten gelden de bepalingen vervat in de EG-verordeningen (K.B. 31.05.2001); de minimum maaswijdte is hier 90 mm. Een overzicht van de minimumaanvoerlengte van de vis, zoals vastgesteld in het Ministerieel Besluit van 26 januari 2006 (artikel 7) wordt gegeven in de tabel rechtsboven.

Politiereglementen van de kustgemeenten

In veel kustgemeenten geldt er een lokaal politiereglement voor de strandvisserij omdat de strandzone grotendeels in concessie gegeven is aan de kustgemeenten. De kustgemeenten Bredene, De Panne, Koksijde, Middelkerke en Oostende hebben een eigen wetgeving voor de strandvisserij (Codex Wetgeving Kustzone). De wetgeving voor die kustgemeenten is - op enkele extra regels of beperkingen na - globaal gezien zeer gelijklopend. Zo verbieden alle kustreglementen het plaatsen van staken, ankers of andere materialen voor het vastmaken van netten op het strand tijdens het toeristisch seizoen (juni-september). Daarenboven is er voor het strandvissen (zowel netten als lijnen) een beperking in de zones waar er mag gevist worden. Het is verboden in de badzones tijdens het toeristisch hoogseizoen, op plaatsen waar vaartuigen zee kiezen, ter hoogte van surf- en zeilposten, etc. Een andere algemene regel die in elk van deze kustgemeenten geldt, is dat de staken, ankers of de tuigen voor het vastmaken van netten elk afzonderlijk duidelijk gesignaliseerd moeten worden door middel van één of meerdere goed zichtbare gele merken of boeien.

Vissoort	Minimum aanvoerlengte (cm)
Bot	25
Griet	30
Kabeljauw	40
Makreel	30
Poon	20
Schar	23
Schol	27
Tarbot	30
Tong	24
Tongschar	25
Wijting	27
Zeebaars	36

De minimumlengte die een vis dient te hebben om legaal op het strand te mogen worden gevangen en meegenomen, is vastgelegd bij wet en verschillend van soort tot soort (zie Bijlage XII Raadsverordening (EG) nr. 850/1998 "voor de instandhouding van de visbestanden via technische maatregelen voor de bescherming van jonge exemplaren van mariene organismen"; M.B. 26 januari 2006 (artikel 7), houdende tijdelijke maatregelen tot het behoud van de visbestanden in zee)

De bovengenoemde gemeentes, uitgezonderd De Panne, verstrekken een registratiebewijs per strandvisser. Deze registratie is verplicht en strikt persoonlijk. De staken, ankers of alle andere gebruikte materialen voor het vastmaken van netten moeten voorzien zijn van het identificatienummer dat vermeld is op het registratiebewijs.

Afhankelijk van de betreffende kustgemeente wordt een strook van 50 of 100 m per strandvisser toegekend waarbinnen hij al dan niet, opnieuw afhankelijk van de kustgemeente, een beperkt aantal netten mag plaatsen (tabel zie onder).

Enkele kustreglementen vermelden expliciet dat de vaste netten droog moet komen te liggen bij laagtij en dat het net minstens éénmaal om de 24 uur geleegd moet worden. In Oostende is het gebruik van warrelnetten op het strand verboden.

Het aantal personen dat strandvisserij beoefent ligt hoger dan in de tabel vermeld. Omdat niet elke kustgemeente vergunningen uitschrijft, kan er geen exact cijfer bepaald worden voor de omvang van de strandvisserij. Toch toont een kleine rekensom -

Middelkerke	Bredene	Oostende	Middelkerke	Nieuwpoort	Koksijde	De Panne
Registratiebewijs voor strandvisserij	x	x	x	x	x	-
Maximumlengte van de beviste zone per strandvisser	100 m	50 m	100 m	100 m	50 m	100 m
Maximum aantal vistuigen per strandvisser	-	2	-	-	10	4
Aantal vergunningen anno april 2006	40	57	64	28	117	

De kustgemeenten Bredene, De Panne, Koksijde, Middelkerke en Oostende hebben een eigen wetgeving voor de strandvisserij. Met uitzondering van De Panne, is een strikt persoonlijk registratiebewijs vereist. Afhankelijk van de betreffende kustgemeente wordt een strook van 50 of 100 m per strandvisser toegekend waarbinnen hij al dan niet, opnieuw afhankelijk van de kustgemeente, een beperkt aantal netten mag plaatsen. In vijf van de zes genoemde gemeentes samen werden in april 2006 niet minder dan 306 vergunningen uitgereikt (Bron gegevens: Codex Wetgeving Kustzone & info lokale milieu- en politiediensten)

op basis van het aantal vergunningen toegekend in april 2006 en de toegekende maximumlengte van de zone per strandvisser - dat er in deze vijf gemeenten potentieel minimum 22 km strand bezet wordt door strandvisserij.

Een nieuwe reglementering

Het Ministerieel Besluit van 21 december 2006 stelt bijkomende maatregelen met betrekking tot de strandvisserij aan de hand van warrelnetten. Enkelwandige warrelnetten mogen nog gebruikt worden voor de strandvisserij. Het gebruik van meerlagige warrelnetten (type "trémil") daarentegen is verboden. De toegelaten afmetingen van de warrelnetten zijn vastgesteld op een maximumlengte van 50 m en een maximumhoogte van 80 cm. Elke strandvisser mag maximaal twee warrelnetten gebruiken, met uitzondering van de periode maart, april en mei, wanneer per strandvisser nog slechts één warrelnet mag worden gebruikt. De netten moeten minstens éénmaal om de vierentwintig uur gelicht worden. De minimummaten die van toepassing zijn vanaf 1 januari 2007 blijven dezelfde als vermeld in de hogerstaande tabel.

En wie is nu bevoegd over de strandvisserij?

De instanties bevoegd voor het toezicht op het naleven van de wetgeving op strandvisserij zijn de Dienst voor Zeevisserij (DZ) en de politiediensten. Zij kunnen optreden tegen overtredingen van de wetgeving en erop toezien of er gevist wordt met de toegelaten types vistuig op de juiste plaats, of de mazen van correcte grootte zijn, of de gevangen vis voldoet aan de minimumafmetingen, etc. Ook het departement BMM van het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen kan voor bepaalde aspecten van controle worden ingeschakeld.

Overtreders van de wetten moeten de onreglementair geplaatste staken, ankers, etc. samen met de eventueel eraan gekoppelde vistuigen bij de eerste aanmaning van de politie of van de bevoegde ambtenaren binnen de 24 uur verwijderen. Bij weigering of het niet aantreffen van de eigenaar kunnen de vistuigen met bevestigingsmateriaal, op kosten van de overtreder, verwijderd en in beslag genomen worden.

Heb je nog meer vragen?

Met bijkomende vragen of meldingen over wat mag en niet mag in de strandvisserij kun je terecht bij het Departement Landbouw en Visserij, Afdeling Landbouw- en Visserijbeleid Zeevisserij, op: strandvisserij@vlaanderen.be

Met dank aan

Jan Haelters
(Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen, BMM-Oostende);
Jean-François Verhegghen
(Vlaamse Overheid; Afdeling Landbouw- en Visserijbeleid; Dienst Zeevisserij);
An Cliquet
(Universiteit Gent; Maritiem Instituut);
Kathy Belpaeme
(Coördinatiepunt Geïntegreerd Beheer van Kustgebieden).

(MD)